

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/221/2022
Identifikačné číslo spisu:	1418204514
Dátum vydania rozhodnutia:	27.02.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Nora Halmová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:1418204514.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne EOS KSI Slovensko s.r.o., so sídlom v Bratislave, Pajštúnska 5, právne zastúpenej Remedium Legal s.r.o., so sídlom v Bratislave, Pajštúnska 5, proti žalovanému O. G., bývajúcemu v N. - W., zast. Občianske združenie OPOS, so sídlom v Trenčianskej Teplej, A. Hlinku 1084/24A, vedenom na Okresnom súde Bratislava IV pod sp. zn. 4Csp/219/2018, o zaplatenie 14.470,39 eur s príslušenstvom, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 30. marca 2021, sp. zn. 5CoCsp/37/2020, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 30. marca 2021 sp. zn. 5CoCsp/37/2020 a rozsudok Okresného súdu Bratislava IV sp. zn. 4Csp/219/2018 z r u š u j e a v e c v r a c i a Okresnému súdu IV na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava IV (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 9. júna 2020 č. k. 4Csp/219/2018-221 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi istinu vo výške 14.470,39 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 5,05 % ročne zo sumy 14.470,39 eur od 8. decembra 2015 do zaplatenia, dlžné úroky z istiny vo výške 759,02 eur a bankové poplatky vo výške 39,65 eur, a to všetko do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku. Zmluvný úrok vo výške 7,90 % ročne zo sumy 14.470,19 eur od 1. septembra 2018 do zaplatenia a prevyšujúcu časť dlžných úrokov z istiny nad 759,02 eur súd prvej inštancie zamietol, a žalobcovi priznal náhradu trov konania v celom rozsahu. V dôvodoch svojho rozhodnutia uviedol, že z vykonaného dokazovania mal súd preukázané, že žalovanému bol dňa 20. novembra 2014 poskytnutý úver s výškou 15.000,- eur. Žalovaný bol povinný splatiť poskytnutý úver pravidelnými splátkami v dohodnutom čase, t.j. 15. deň v mesiaci, prvá splátka úveru bola dohodnutá na termín 15. decembra 2014. Žalovaný uhradil poslednú splátku 15. apríla 2015, teda do omeškania sa dostal s úhradou splátky dňa 15. mája 2015. V dôsledku tejto skutočnosti právny predchodca žalobcu listom zo dňa 19. novembra 2015 upozornil žalovaného na pohľadávku z omeškania splátok, ktoré boli viac ako 3 mesiace po lehote splatnosti. Žalovaný pohľadávku neuhradil v lehote 15 dní, preto právny predchodca žalobcu listom zo dňa 7. decembra 2015 vyhlásil konečnú splatnosť a požiadal o okamžité uhradenie sumy 15.269,06 eur. Žalobca úver zosplatnil postupom v zmysle ustanovenia § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka v spojení s § 565 Občianskeho zákonníka ku dňu 7.

decembra 2015. Súd poukázal na to, že neuplatnenie ustanovenia § 565 Občianskeho zákonníka žalobcom po omeškaní žalovaným a to neuhradením splátky v mesiaci máj (14. júna 2015) spôsobuje zánik tohto práva veriteľa. Taktiež poukazujúc na ustanovenie § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka ak ide o plnenie zo spotrebiteľskej zmluvy (v splátkach) dodávateľ môže uplatniť právo podľa § 565 Občianskeho zákonníka najskôr po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky a keď súčasne upozornil spotrebiteľa v lehote nie kratšej ako 15 dní na uplatnenie tohto práva. Súd mal vo veci preukázané, že žalovaný bol v čase vyhlásenia mimoriadnej splatnosti úveru dňa 7. decembra 2015 v omeškaní pre nezaplatenie splátky, s ktorou sa dostal do omeškania po prvý krát t.j. dňa 15. mája 2015. Súd v predmetnom konaní začiatok plynutia premľacej doby posudzoval odo dňa zosplatenia úveru (odstúpenie od zmluvy) dňa 7. decembra 2015 na úhradu celej úverovej pohľadávky. Žalobca si svoje právo na úhradu nevratených peňažných prostriedkov poskytnutých žalobcovi na základe zmluvy o úvere uplatnil v súdnom konaní dňa 27. septembra 2018, teda ho vykonal v lehote určenej v § 101 Občianskeho zákonníka, v ktorom je stanovená všeobecná trojročná premľacia doba na uplatnenie majetkového práva. Súd k vznesenej námietke premľania, ktorú účinne vzniesol žalovaný proti splátkam úveru, u ktorých splatnosť nastala tri roky pred podaním žaloby, dospel k záveru, že táto námietka je nedôvodná. Dohoda medzi veriteľom a dlžníkom o splnení dlhu v splátkach umožňuje veriteľovi, aby od dlžníka požadoval vždy zaplatenie iba tej splátky, ktorá sa stala zročnou. Každá zo splátok totiž predstavuje samostatné plnenie, a preto pre každú splátku začína plynúť premľacia doba podľa § 101 Občianskeho zákonníka samostatne. Ustanovenie § 565 Občianskeho zákonníka však umožňuje veriteľovi a dlžníkovi dohodnúť, že ak sa nesplní niektorá splátka, stane sa zročným celý dlh a veriteľ môže žiadať o zaplatenie celej pohľadávky. Z uvedeného vyplýva, že pre splátky, ktoré sa už stali zročnými pred zosplatením úveru, nezačne opätovne plynúť premľacia doba odo dňa zročnosti zosplateného úveru. Aby právny predchodca žalobcu mohol zosplatiť úver, museli byť splnené zákonné podmienky uvedené v § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka, pričom účelom takéhoto ustanovenia je, aby dodávateľ mohol zosplatiť svoju pohľadávku v prípade, ak si spotrebiteľ neplní svoje povinnosti. Okrem toho predmetné ustanovenie sleduje aj možnosť zamedziť zosplateniu pohľadávky, ak spotrebiteľ si neplní svoju povinnosť iba krátkodobo, ktorá nepresahuje tri mesiace odo dňa omeškania so zaplatením splátky. Samotné uplynutie 3 mesačnej lehoty splatnosti nezaplatenej splátky však nestačí na to, aby došlo k splatnosti peňažného dlhu, pretože veriteľ musí dlžníka upozorniť, že si uplatňuje právo na zaplatenie celého dlhu s tým, že takéto právo musí veriteľ notifikovať aspoň 15 dní vopred. Až po uplynutí takejto lehoty sa právo veriteľa požadovať zaplatenie celej pohľadávky stáva účinným. Podmienkou účinnosti tejto výzvy na zaplatenie celej pohľadávky tak je, že veriteľ v zákonom stanovenej lehote, ktorá nesmie byť kratšia ako 15 dní, upozornil spotrebiteľa na uplatnenie tohto práva. Bez takéhoto včasného upozornenia je uplatnenie neúčinné. Z uvádzaných dôvodov okresný súd žalobu žalobkyne zamietol. O trovách konania rozhodol okresný súd rozhodol podľa § 255 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) nakoľko pomer úspechu sporových strán bol 50 % : 50 %, žalobcovi priznal náhradu trov konania v rozsahu 50 %.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) na odvolanie žalobcu i žalovaného rozsudkom z 30. marca 2021, sp. zn. 5CoCsp/37/2020 rozhodnutie súdu prvej inštancie v napadnutej žalobe vyhovujúcej časti zmenil tak, že žalobu zamietol; v napadnutej žalobe zamietajúcej časti rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalovanému priznal nárok na náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania v rozsahu 100 %. Podstata odvolacích námietok žalobcu spočívala v nesúlase s právnym posúdením o nepriznaní nároku na zaplatenie riadneho úroku zo splátok úveru splatných po zosplatení úveru. Podstata odvolacích námietok žalovaného spočívala v jeho nesúlase s ustálením začiatku plynutia premľacej doby (podľa súdu prvej inštancie resp. i žalobcu premľacia doba začala plynúť odo dňa vyhlásenia predčasnej splatnosti celého dlhu - 7. decembra 2015), keď správne táto doba plynie od zročnosti splátky, ktorú žalovaný nesplnil, teda odo dňa 15. mája 2015, s poukazom na ustanovenie § 565 Občianskeho zákonníka. Odvolací súd konštatoval, že začiatok plynutia premľacej doby je daný buď všeobecne (§ 101 Občianskeho zákonníka), alebo v spojení s výslovne uvedenou právnou skutočnosťou (§ 103 Občianskeho zákonníka). V citovanom ustanovení § 103 Občianskeho zákonníka je pritom začiatok plynutia premľacej doby jednoznačne spojený s okamihom splatnosti splátok dlhu. Ustanovenie § 103 Občianskeho zákonníka je nepochybne

špeciálnym ustanovením vo vzťahu k všeobecnému ustanoveniu § 101 Občianskeho zákonníka. Odvolací súd tak zastáva názor, že premŕčacia doba v predmetnej veci začala plynúť tak, ako zakotvuje ustanovenie § 103 Občianskeho zákonníka v spojení s § 101 - odo dňa nasledujúceho od zročnosti splátky (15. mája 2015), pre nesplnenie ktorej sa stal zročným celý dlh, teda odo dňa 16. mája 2015, a podľa § 122 ods. 2 Občianskeho zákonníka uplynula dňa 15. mája 2018. Žaloba bola doručená súdu prvej inštancie dňa 27. septembra 2018, teda po uplynutí premŕčacej doby, kedy súd prvej inštancie správnu aplikáciu ustanovenia § 54a Občianskeho zákonníka mal správne celý nárok žalobcu vyhodnotiť ako nevymáhateľný a žalobu žalobcu zamietnuť. O trovách odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 396 ods. 1 a § 255 ods. 1 CSP tak, že nárok na ich náhradu v plnom rozsahu priznal žalovanému, ktorý bol v prvoinštančnom a odvolacom konaní úspešný.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, ktorého prípustnosť odôvodňovala ustanovením § 420 písm. f/ CSP majúč za to, že odvolací súd jej nesprávnym procesným postupom znemožnil ako strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práv na spravodlivý proces. Právo vyhlásiť mimoriadnu splatnosť zaniká splatnosťou najbližšie nasledujúcej splátky, potom mimoriadna splatnosť úveru nemohla byť podaním zo 7. decembra 2015 v posudzovanom prípade vyhlásená pre nesplnenie inej splátky, než splátky ktorá vyhláseniu mimoriadnej splatnosti bezprostredne predchádzala, t.j. v danom prípade splátky splatnej 15. novembra 2015. Krajský súd sa v tejto súvislosti vôbec nezaoberal ustanovením § 565 Občianskeho zákonníka a nevysporiadal sa so skutočnosťou, že právo veriteľa na uplatnenie práva vyhlásiť splatnosť celého dlhu pre nezaplatenie splátky splatnej dňa 15. mája 2015 zaniklo splatnosťou ďalšej splátky úveru, t.j. splátky splatnej 15. júna 2015. Výklad uvedeného ustanovenia § 103 Občianskeho zákonníka, aký vo veci uviedol krajský súd v praxi znamená, že niektoré splátky splatné pred vyhlásením mimoriadnej splatnosti neboli v prejednávacom prípade premŕčané (splátka splatná 15. októbra 2015 a splátka splatná 15. novembra 2015), čím sa krajský súd ničím nevysporiadal a žalobu zamietol pre premŕčanie ako celok, napriek nepremŕčaniu minimálne takýchto splátok úveru- avšak zostatok dlhu (splátky úveru splatné od vyhlásenia mimoriadnej splatnosti, t.j. od 15. decembra 2015 do 15. novembra 2024, by už v ten istý moment bol premŕčaný, nakoľko by plynutie premŕčacej doby splátok splatných od vyhlásenia mimoriadnej splatnosti úveru bolo posunuté o tri mesiace pozadu, t.j. splátka úveru splatná napr. dva mesiace pred vyhlásením mimoriadnej splatnosti 15. septembra 2015, by sa premŕčala neskôr, ako posledná splátka úveru (15. novembra 2024) čo považuje žalobca za absurdné. Odôvodnenie rozhodnutí oboch súdov je nepreskúmateľné. Krajský súd sa nevysporiadal so skutočnosťou, že v súlade s § 103 Občianskeho zákonníka veta prvá boli splátky úveru splatné dňa 15. novembra 2015 a 15. novembra 2015 uplatnené na súde pred uplynutím premŕčacej doby. S ohľadom na vyhlásenie mimoriadnej splatnosti úveru podaním zo 7. decembra 2015 pre nezaplatenie splátky splatnej 15. novembra 2015, boli aj splátky úveru splatné od 15. novembra 2015 do konečnej splatnosti úveru (15. novembra 2024) uplatnené pred súdom včas. Ako ďalší dovolací dôvod žalobkyňa uviedla ustanovenie § 421 ods. 1 písm. b/ CSP majúč za to, že v danom prípade potvrdzujúce rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená a to: „je nesplnenou splátkou na účely plynutia premŕčania v zmysle druhej vety ustanovenia § 103 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v spore so spotrebiteľskej zmluvy v prípadoch ak bolo dohodnuté plnenie v splátkach a došlo k uplatneniu uplatneniu práva podľa § 565 Občianskeho zákonníka v spojení s § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka splátka, ktorá v súlade s § 565 Občianskeho zákonníka veta druhá bezprostredne predchádza uplatneniu tohto práva alebo iná splátka?“. V súvislosti s druhým uplatneným dovolacím dôvodom žalobkyňa bližšie uviedla, že premŕčacia doba vo vzťahu k zosplatennej časti spotrebiteľského dlhu začína plynúť vždy tri mesiace po splatnosti každej z postupne omeškaných splátok. Zároveň tento spôsob právneho posúdenia umožňuje vyriešiť interpretačnú dilemu tiež ohľadne použiteľnosti ustanovenia § 565 veta druhá Občianskeho zákonníka, vylúčenie ktorého práve v spotrebiteľských vzťahoch paradoxne nedáva žiaden zmysel, nakoľko je pre spotrebiteľa celkom zrejme priaznivé, a to v tom smere, že právo zosplatiť úver môže veriteľ použiť vždy len najneskôr do dňa splnenia zákonných podmienok pre zosplatenie úveru vo vzťahu k ďalšej úverovej splátke, k čomu dochádza nielen splatnosťou ďalšej splátky, ale zároveň uplynutím troch mesiacov od jej splatnosti. Inak povedané, rovnaké účinky, aké ustanovenie § 103 Občianskeho zákonníka pripisuje nezaplateniu splátky a ustanovenia § 565 Občianskeho zákonníka zročnosti splátky nasledujúcej, je potrebné v

spotrebiteľských vzťahoch, a teda v súvislosti s ustanovenia § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka vidieť v spojení zročnosti splátky (nezaplatení splátky) a uplynutí určeného času pre možnosť zosplatnenia spotrebiteľského záväzku. Po premietnutí týchto všeobecných východísk na posudzovanú vec odvolací súd uzavrel, že všeobecná trojročná premľacia doba pre uplatnenie zosplatnenej časti úveru v danom prípade začala plynúť tri mesiace po dni nasledujúcom po splatnosti splátky za mesiac február 2016 (16. februára 2016) a nakoľko k uplatneniu nároku na súde dňa 25. marca 2019 došlo ešte pred jej uplynutím (16. mája 2019), k premľaniu práva nedošlo a právne posúdenie tejto otázky súdom prvej inštancie je nesprávne. Z uvedených dôvodov dovolateľka dovolací súd žiadala, aby rozhodnutia súdov nižších inštancií zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

4. Žalovaný sa k dovolaniu písomne nevyjadril.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo rozhodnutie odvolacieho súdu vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie je prípustné i dôvodné.

6. V podanom dovolaní dovolateľka uplatnila dovolacie dôvody v zmysle § 420 písm. f/ CSP a § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, pričom vec prejednávajúci senát považoval v tomto prípade za opodstatnené dať prednosť vecnému prieskumu napadnutého rozsudku odvolacieho súdu pred procesným prieskumom (pozri obdobne rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/198/2019, 4Cdo/200/2019, 4Cdo/36/2020, 8Cdo/28/2017).

7. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

8. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

9. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

10. Dovolateľka namietala, že rozhodnutie odvolacieho súdu v danom spore záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená, konkrétne od „výkladu § 53 ods. 9 v spojení s § 565 Občianskeho zákonníka v otázke, pre nesplnenie ktorej splátky je veriteľ oprávnený vyhlásiť mimoriadnu splatnosť pohľadávky, ak je dlžníkom spotrebiteľ“ a nadväznej právnej otázky, či „je nesplnenou splátkou na účely plynutia premľania v zmysle druhej vety § 103 Občianskeho zákonníka v spore zo spotrebiteľskej zmluvy v prípadoch, ak bolo dohodnuté plnenie v splátkach a došlo k uplatneniu práva podľa § 565 v spojení s § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka splátka, ktorá v súlade s § 565 Občianskeho zákonníka veta druhá bezprostredne predchádza uplatneniu tohto práva, alebo iná splátka.“

11. Posudzujúc dovolanie podľa obsahu (§ 124 ods. 1 CSP) a zároveň v kontexte prijatých rozhodnutí súdov nižších inštancií, mal dovolací súd za to, že v prejednávanom spore je potrebné zaoberať sa právnou otázkou, kedy začína plynúť premľacia doba celého dlhu pri strate výhody splátok v prípade spotrebiteľskej zmluvy a zároveň, či s poukazom na znenie § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka možno v spotrebiteľskom vzťahu aplikovať § 103 Občianskeho zákonníka, keďže výsledkom jeho aplikácie je skutočnosť, že premľacia doba začína plynúť skôr, ako si veriteľ vôbec môže uplatniť svoje právo

prvýkrát (§ 101 Občianskeho zákonníka).

12. Pri posudzovaní prípustnosti dovolania z hľadiska § 421 ods. 1 písm. b/ CSP považoval dovolací súd za podstatné to, či táto otázka, od vyriešenia ktorej záviselo dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, bola alebo nebola v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu riešená. Dospel pri tom k záveru, že uvedená právna otázka nebola v čase rozhodnutia súdov nižších inštancií v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu riešená, a preto je dovolanie žalobkyne v danom prípade procesne prípustné. Dovolací súd ďalej skúmal, či dovolateľka dôvodne odvolaciemu súdu vytýka, že jeho rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci tak, ako to v dovolaní namieta.

13. V súdnej veci dospel odvolací súd k záveru, že začiatok plynutia premlčacej doby je daný buď všeobecne (§ 101 Občianskeho zákonníka), alebo v spojení s výslovne uvedenou právnou skutočnosťou (§ 103 Občianskeho zákonníka). V citovanom ustanovení § 103 Občianskeho zákonníka je pritom začiatok plynutia premlčacej doby jednoznačne spojený s okamihom splatnosti splátok dlhu. Ustanovenie § 103 Občianskeho zákonníka je nepochybne špeciálnym ustanovením vo vzťahu k všeobecnému ustanoveniu § 101 Občianskeho zákonníka. Odvolací súd tak zastáva názor, že premlčacia doba v predmetnej veci začala plynúť tak, ako zakotvuje ustanovenie § 103 Občianskeho zákonníka v spojení s § 101 - odo dňa nasledujúceho od zročnosti splátky (15. mája 2015), pre nesplnenie ktorej sa stal zročným celý dlh, teda odo dňa 16. mája 2015, a podľa § 122 ods. 2 Občianskeho zákonníka uplynula dňa 15. mája 2018. Žaloba bola doručená súdu prvej inštancie dňa 27. septembra 2018, teda po uplynutí premlčacej doby, kedy súd prvej inštancie správnou aplikáciou ustanovenia § 54a Občianskeho zákonníka mal správne celý nárok žalobcu vyhodnotiť ako nevymáhateľný a žalobu žalobcu zamietnuť.

14. Podľa § 101 Občianskeho zákonníka pokiaľ nie je v ďalších ustanoveniach uvedené inak, premlčacia doba je trojročná a plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz.

15. Podľa § 103 Občianskeho zákonníka, ak bolo dohodnuté plnenie v splátkach, začína plynúť premlčacia doba jednotlivých splátok odo dňa ich zročnosti. Ak sa pre nesplnenie niektorej zo splátok stane zročným celý dlh (§ 565), začne plynúť premlčacia doba odo dňa zročnosti nesplnenej splátky.

16. Podľa § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka, ak ide o plnenie zo spotrebiteľskej zmluvy, ktoré sa má vykonať v splátkach, môže dodávateľ uplatniť právo podľa § 565 najskôr po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky a keď súčasne upozornil spotrebiteľa v lehote nie kratšej ako 15 dní na uplatnenie tohto práva.

17. Podľa § 565 Občianskeho zákonníka, ak ide o plnenie v splátkach, môže veriteľ žiadať o zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky, len ak to bolo dohodnuté alebo v rozhodnutí určené. Toto právo však môže veriteľ použiť najneskôr do splatnosti najbližšie nasledujúcej splátky.

18. Premlčacou dobou sa rozumie časový úsek, v ktorom musí byť právo vykonané, inak môžu nastať účinky premlčania podľa § 100 Občianskeho zákonníka. Premlčacia doba je ustanovená konkrétnym časovým úsekom, ktorý má určený začiatok plynutia. Dĺžku premlčacej doby určuje zákon. Ustanovenie § 101 Občianskeho zákonníka upravuje trojročnú všeobecnú premlčaciu dobu.

19. Občiansky zákonník stanovuje objektívny začiatok plynutia premlčacej doby. Za tento deň sa všeobecne považuje deň, keď sa právo mohlo po prvý raz uplatniť na súde, teda len čo mohla byť dôvodne podaná žaloba na súd (actio nata). Trojročná premlčacia doba plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz. Rozhodujúcou skutočnosťou z hľadiska možnosti uplatniť právo na súde a začiatku plynutia (všeobecnej) premlčacej doby je okamih splatnosti (zročnosti) záväzku (dlhu), ktorý je konkrétnym momentom, kedy je dlžník povinný záväzok (dlh) splniť, a nie momentom, kedy je dlžník k splneniu iba oprávnený.

20. Splatnosť úverovej pohľadávky žalobkyne je daná spotrebiteľskou úverovou zmluvou, v ktorej si banka (právna predchodkyňa žalobkyne) s dlžníkom (žalovaným) dohodli plnenie v splátkach, s

oprávnením banky pre prípad neuhradenia dlžníkom splatné peňažné záväzky v termíne, vyhlásiť úver za splatný.

20.1. Ide o postupné čiastkové plnenie, ktoré nie je ani opakujúcim sa, či trvajúcim plnením, ani čiastočným plnením. V prípade takéhoto čiastkového plnenia, ktoré je v literatúre prevažne označované ako plnenie v splátkach, je plnenie vopred rozvrhnuté do čiastkových úsekov, ktoré až ako spoločný celok tvoria dlh. Splatnosť týchto úsekov je však daná samostatne (oddelené), teda každý diel má určenú svoju konkrétnu splatnosť. Celkový predmet záväzku je však vopred kvantitatívne určený, pričom jednotlivo plnenými dielmi sa rozsah celej pohľadávky postupne znižuje. Ide teda o rozloženie zamýšľaného jednorazového plnenia v niekoľkých postupných čiastkových plneniach, taktiež jednorazových, pričom dobu splnenia treba rozlišovať jednak pre plnenie celého záväzku, jednak pre jednotlivé čiastkové plnenie. Dobou splnenia čiastkového plnenia je doba jednorazového splnenia jednotlivej dávky, dobou splnenia celého záväzku je doba splnenia poslednej dávky - teda poslednej splátky. V prípade čiastkového plnenia veriteľ nemôže žiadať dlžníka o splnenie jednorazové; to však neplatí pre situáciu uvedenú v ustanovení § 565 Občianskeho zákonníka, v ktorej dlžník včas a riadne nesplnil niektorú zo splátok, ak to bolo dohodnuté alebo určené v rozhodnutí - tu je veriteľ oprávnený žiadať dlžníka o zaplatenie celej pohľadávky, s ktorou sa dlžník ocitol v omeškaní, pričom toto oprávnenie môže veriteľ uplatniť iba do splatnosti najbližšej budúcej splátky. V takomto prípade dlžník stráca výhodu čiastkového plnenia.

20.2. Počet mesačných splátok, ich výška aj doba splatnosti jednotlivých splátok bola v zmluve o spotrebiteľskom úvere vopred stanovená, pričom splatnosť, prípadné omeškanie a premlčanie je pri plnení v splátkach treba posudzovať samostatne ohľadom každej zo splátok, premlčacia doba plyní pri každom čiastkovom plnení odo dňa jeho splatnosti. Ak pri takto dojednanom plnení sa pre nesplnenie niektorého čiastkového plnenia stane splatný celý dlh, začne pre celý dlh plynúť premlčacia doba odo dňa splatnosti nesplneného čiastkového plnenia (t. j. splátky). Splnením jednotlivých splátok dlh čo do príslušnej čiastky zaniká, úplne zanikne až splnením poslednej čiastky (poslednej splátky). Vo svojej podstate je dlh splátkami rozdelený do niekoľkých čiastkových, zreteľne oddelených a relatívne samostatných dlhov, ktoré majú určitú vzájomnú súvislosť a v celku predstavujú súhrnnú výšku pohľadávky. V prípade dojednania straty výhody splátok (ako je to podľa danej úverovej zmluvy), ktorá sa prejaví v špecifickej zmluvnej sankcii za omeškanie s niektorou zo splátok, dôjde k zosplatneniu celého zvyšku dlhu. Omeškaním splatnosti jednej splátky si tak dlžník privodí splatnosť aj všetkých budúcich splátok.

21. Podľa § 103 Občianskeho zákonníka plyní pri strate výhody splátok premlčacia doba celého zvyšného dlhu už od splatnosti splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatný celý dlh. Zákonodarcia týmto zákonným ustanovením mienil modifikovať, aby sa pri strate výhody splátok počítala premlčacia doba celého dlhu už odo dňa splatnosti splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh, čo je v súlade s cieľom, resp. zámerom inštitútu premlčania ako stimulácie veriteľa k rýchlemu (včasnému) uplatneniu jeho práv (podľa zásady *vigilantibus iura*) ako aj snahy predchádzať v konkrétnych prípadoch dôkaznej núdzi na strane veriteľa v súdnom konaní a prispieť tým k právnej istote účastníkov občianskoprávných vzťahov (pozri rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/146/2008). Názor, že premlčacia doba zvyšku dlhu plyní až od jeho splatnosti, teda po tom, čo veriteľ svoje právo podľa § 565 uplatnil (§ 563) by neprípustne umožňoval odsúvať začiatok plynutia premlčacej doby nečinnosťou veriteľa, čo mu zabráňuje skutočnosť, že toto právo môže veriteľ použiť najneskôr do splatnosti najbližšie nasledujúcej splátky (druhá veta § 565), čo je v súlade i s tým legitímnym podkladom vyplývajúcim z § 101 veta druhá Občianskeho zákonníka, že premlčacia doba plyní odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz.

22. Pre spotrebiteľské vzťahy, ktorým je i ten v prejednávanej veci, môže veriteľ žiadať o zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky až najskôr po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky a keď súčasne upozornil spotrebiteľa v lehote nie kratšej ako 15 dní na uplatnenie tohto práva (citovaný § 53 ods. 9). V súvislosti s úpravou režimu straty výhody splátok zákonodarcia v § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka zavádza nové pravidlo, z ktorého vyplýva, že veriteľ (v postavení

dodávateľa) môže požadovať splnenie celého dlhu pre nesplnenie niektorej zo splátok za podmienok, že už uplynuli tri mesiace od omeškania so zaplatením príslušnej splátky a že upozornil dlžníka (v postavení spotrebiteľa) v lehote nie kratšej ako 15 dní na uplatnenie tohto práva. Účinnosť uplatnenia práva veriteľa podľa § 565 Občianskeho zákonníka je teda podmienená tým, že veriteľ v uvedenej lehote pred uplatnením tohto práva upozornil dlžníka na to, že toto právo využije. Bez takéhoto včasného upozornenia je uplatnenie neúčinné (pozri Jaroslav Krajčo: Občiansky zákonník pre prax, Eurounion, máj 2015, komentár k § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka).

22.1. Z hľadiska vzťahu medzi „trojmesačnou dobou“ a „lehotou nie kratšou ako 15 dní“, ktoré rámce spomína § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka, zákonodarca výslovne neupravuje, či môžu plynúť súbežne alebo či uvedená minimálne 15-dňová lehota môže začať plynúť až po uplynutí trojmesačnej doby. Z § 565 veta druhá Občianskeho zákonníka vyplýva iba to, že veriteľ môže žiadosť o jednorazové vrátenie nesplnenej dlžnej sumy využiť najneskôr do splatnosti najbližšej nasledujúcej splátky a môže tak urobiť až po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením zmeškanej splátky (§ 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka). Jednoznačným je iba to, že v čase uplatnenia práva je spotrebiteľ v omeškani s plnením niektorej zo splátok tri mesiace a uplynula lehota 15 dní na uplatnenie práva po upozornení dlžníka.

22.2. Najvyšší súd zastáva názor, že 15-dňová lehota na upozornenie spotrebiteľa by mala byť realizovaná ešte pred uplynutím troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky, vychádzajúc z charakteru upozornenia na možnosť zosplatenia ako vytvorenia príležitosti pre dlžníka ho ešte odvrátiť, navyše pokiaľ uplatneniu tohto práva nebráni, ak spotrebiteľ zaplatí niektorú zo skorších splátok.

23. Z § 103 Občianskeho zákonníka tiež vyplýva, že premlčacia doba začína plynúť späťne od splatnosti omeškanej splátky, čo má podstatu v právnej logike, keďže je nesporné, že veriteľ môže svoje právo požadovať okamžité splnenie celého dlhu vykonať už na druhý deň po splatnosti splátky, pre ktorej nesplnenie bol dlh zosplatený. Inak je tomu ale pri strate výhody splátok v spotrebiteľských vzťahoch. Tam podľa § 53 ods. 9 vo všeobecnosti začne premlčacia doba plynúť prvý deň nasledujúci po uplynutí troch mesiacov od omeškania so splnením splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh. Až vtedy sa totiž môže veriteľ s úspechom obrátiť na súd po prvý krát (§ 101 Občianskeho zákonníka). Veriteľovi tým zostane na uplatnenie svojho práva na súde menej ako celé tri roky všeobecnej premlčacej doby (§ 101 Občianskeho zákonníka), pretože tomu bráni práve znenie § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka.

24. Vo vzťahu k samotnej dovolacej otázke je nevyhnutné dôsledne zvážiť redukcii aplikovateľnosti § 103 veta druhá, t. j. vyňatie predmetného zákonného ustanovenia pre prípady z oblasti spotrebiteľských vzťahov, na ktoré sa vzťahuje § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka. Na takýto postup musia byť skutočne pádne dôvody, ktoré na základe systému hodnôt chránených ústavným poriadkom a zákonmi opodstatňujú záver, že zákonodarca daný prípad skutočne nechcel zahrnúť do hypotézy právnej normy, a preto túto normu treba redukovať, nakoľko to naruša princíp právnej istoty.

25. Zákonodarca všeobecnú trojročnú premlčaciu dobu nestanovuje absolútne, zákon v konkrétnych vymedzených prípadoch môže určiť i osobitnú premlčaciu dobu čo do okamihu začiatku jej plynutia, ako aj čo do jej dĺžky, takýto zámer ale z §§ 103 a 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka nie je možné vyvodiť. Logická je i úvaha, že pripustením uplatnenia druhej vety § 103 aj v spotrebiteľských vzťahoch by sa dĺžka premlčacej doby dostala do rozporu s už spomenutým § 101 Občianskeho zákonníka v neprospech veriteľa. Navyše premlčanie je právny inštitút, ktorý oslabením subjektívneho práva veriteľa zvýhodňuje práve dlžníka ako porušiteľa zmluvnej povinnosti. Opačným postupom by sme sa dostali do rozporu s princípom rovnosti v právach, práve ktorý princíp slúži k bezprostrednému naplneniu účelu právnej úpravy, rešpektujúc tak i danosti požiadavky ochrany slabšej strany v spotrebiteľských vzťahoch. Pri ustanovovaní zákonných podmienok ochrany spotrebiteľa, dlžníka, je totiž nutné dbať na vyváženosť právnej úpravy z hľadiska jednotlivých ústavných štandardov vrátane princípu právneho štátu. Aj keď je ochrana spotrebiteľov neoddeliteľnou súčasťou súčasného súkromného práva a postavenie spotrebiteľov je potrebné brať vážne, ochranu spotrebiteľov je nutné interpretovať triezvo,

neutrálne ako akékoľvek iné právne inštitúty. V danom prípade sa to prejavuje potrebou zabrániť, aby sa slabšia strana - spotrebiteľ dostala do horšieho postavenia ako veriteľ. V danom prípade ale najvyšší súd nevidí legitímny dôvod, ktorý by takýto rozdielny prístup ospravedlňoval. Len to, že spotrebiteľ si ako slabšia strana vyžaduje vyššiu ochranu, tu nestačí.

26. Otázkou potom zostáva, kedy pre spotrebiteľské vzťahy, na ktoré dopadá § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka začína plynúť premlčacia doba, keďže práva z týchto vzťahov sú premlčateľné. V tejto súvislosti je predovšetkým potrebné ustáliť, kedy sa právo mohlo vykonať po prvý raz (§ 101 Občianskeho zákonníka), teda kedy najskôr mohol veriteľ úspešne podať žalobu na súd (R 17/2017). V tejto súvislosti najvyšší súd odkazuje na právnu doktrínu z bodu 20., z ktorej vyplýva, že uvedené zákonné ustanovenie (okrem iného) sleduje nie len dosiahnutie splatnosti celej pohľadávky veriteľa (dodávateľa) pri nesplnení povinností dlžníka (spotrebiteľa) riadne a včas plniť dojednané čiastkové plnenia (splátky), ale aj vylúčenie tejto možnosti, ak by bolo takéto porušenie iba krátkodobé, nepresahujúce dobu troch mesiacov odo dňa omeškania so zaplatením splátky. Následne ju dopĺňa tým, že podmienkou výzvy na zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky, ktoré právo môže veriteľ uplatniť najneskôr do splatnosti nasledujúcej splátky je, že veriteľ v zákonnej lehote nie kratšej ako 15 dní upozornil spotrebiteľa na uplatnenie tohto ustanovenia, ktorá začína plynúť nasledujúci deň po tom, čo veriteľovi (dodávateľovi) vzniklo právo podľa § 565, t. j. po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky, bez takéhoto včasného je uplatnenie neúčinné. Lehota, v ktorej musí byť toto právo uplatnené, je najneskôr do splatnosti nasledujúcej splátky a veriteľ tak môže urobiť až po uplynutí lehoty troch mesiacov od omeškania so zaplatením zmeškanej splátky (§ 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka).

27. Vychádzajúc z daných teoretických východísk, ako i zo znenia na vec vzťahujúcich sa zákonných ustanovení, najvyšší súd zastáva názor, že veriteľ sa na súde mohol po prvý raz domáhať svojho práva prvý deň nasledujúci po uplynutí trojmesačnej doby plynúcej od omeškania spotrebiteľa so splnením splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh (za súčasného splnenia upozornenia na zosplatenie). Práve tento deň je teda najskorším dňom, kedy sa právo mohlo vykonať po prvý raz (§ 101 Občianskeho zákonníka), čo v danom kontexte znamená, že tento deň je aj začiatkom premlčacej doby práva požadovať splnenie celého dlhu, čím sa naplní i zámer zákonodarcu, aby premlčacia doba pri zosplatení celého dlhu nezávisela od vôle veriteľa (§ 103 Občianskeho zákonníka).

28. Najvyšší súd po zhrnutí významných právnych hľadísk vzťahujúcich sa na danú vec uzatvára, že podľa § 103 Občianskeho zákonníka plynie pri strate výhody splátok premlčacia doba celého zvyšného dlhu už od splatnosti splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatný celý dlh. Inak je tomu ale pri strate výhody splátok v spotrebiteľských vzťahoch, v ktorých podľa § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka (všeobecne) začne premlčacia doba plynúť prvý deň nasledujúci po uplynutí troch mesiacov od omeškania so splnením splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh za podmienky, že v lehote uvedených 3 mesiacov od omeškania uplynula tiež 15 dňová lehota na upozornenie spotrebiteľa. Až vtedy sa totiž môže veriteľ s úspechom obrátiť na súd po prvý krát (§ 101 Občianskeho zákonníka).

29. V kontexte uvedeného najvyšší súd záverom konštatuje, že nie je možné považovať za správny právny názor odvolacieho súdu (a tiež súdu prvej inštancie), že v spotrebiteľských vzťahoch premlčacia doba celého zosplateného dlhu plynie od zročnosti nesplnenej splátky, kvôli ktorej veriteľ využil svoje právo žiadať predčasné splatenie. Dovoláním napadnuté rozhodnutie tak spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Z uvedených dôvodov preto dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP). Keďže nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu, dovolací súd zrušil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 2 v spojení s § 450 CSP).

30. V súvislosti s námietkou dovolateľky o nepreskúmateľnosti napadnutého rozhodnutia dovolací súd uvádza, že odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu zodpovedá právnomu posúdeniu veci, ku ktorému dospel odvolací súd. Vzhľadom na konštatované nesprávne právne riešenie podstaty prejednávaneho sporu odvolacím súdom považuje preto dovolací súd za nadbytočné zaoberať sa kvalitou odôvodnenia

jeho rozhodnutia, nakoľko vec bude znovu predmetom rozhodovania pred súdom prvej inštancie, ktorému sa vec vracia na ďalšie konanie.

31. Dovolací súd (vzhľadom na čas vyhlásenia rozsudku odvolacieho súdu a podaného dovolania), v súvislosti s možnými úvahami o existencii tzv. ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (R 71/2018) pripomína, že obdobnou otázkou sa dovolací súd zaoberal v rozhodnutiach (až) z 26. januára 2023 sp. zn. 4Cdo/201/2022, 4Cdo/262/2021, 4Cdo/231/2021, 4Cdo/23/2022, 4Cdo/262/2021, na ktoré v okolnostiach posudzovanej veci v celosti poukazuje.

32. Vzhľadom k zisteniu, že v konaní došlo k procesnej vade podľa § 420 písm. f/ CSP, ktorá skutočnosť je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne, keďže nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu, dovolací súd zrušil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie (§ 449 ods. 2 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

33. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

34. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.